

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

Probatum primò conclusio ex Scriptura, Concilio, & SS. Patribus. In primis ad Hebræos 11. dicitur: *sine fide autem impossibile est placere Deo*: credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit: loquitur autem Apostolus de fide actuali, sive de actu fidei, ut indicat ly. *accedentem*, quod significat actum accedentem: loquitur etiam de fide supernaturali, scilicet de illa quam desiderat in principio dicentem: *Est autem fides sperandarum substantia verum, argumentum non apparentium*. Item ad Galat. 3. & ad Ephes. 2. & passim alibi, justificatio attribuitur fidei, quæ si fundamentum & radici. Imò Habuc. 2. dicitur quod iustus ex fide vivit. Quæ omnia loca, & plura alia, quæ possent adduci, manifestè declarant, actum internum fidei supernaturalis esse ad justificationem & salutem necessarium, necessitate mediæ.

Idem colligitur ex Conciliis, præsertim ex Tridentino sess. 6. cap. 7. ubi ait, quod causa instrumentalitatis nostræ justificationis est sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli unquam contigit justificatio. Et cap. 8. dicit quod fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis. Et can 3. sic definit: *Id quod dicitur sine prævenienti Spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut percutere posse sicut oportet, ut ei justificatio gratia conferatur, anathema sit*. Si autem fides est initium, fundamentum, & radix salutis aut justificationis, est necessaria per modum mediæ, ac proinde necessitate mediæ ad salutem consequendam.

Favet etiam SS. Patres, præcipue Augustinus, l. 38. de Tempore, ubi hæc scribit: *Fides est humane salutis initium, sine hac nemo ad filiorum Dei consortium potest pervenire: quia sine ipsa, nec in hoc sæculo quisquam justificationis consequitur gratiam, neque in futuro vitam possidebit æternam*.

Respondet Vega, hæc testimonia probare quidem fidem esse ad salutem necessariam, sed vel in re, vel in voto: hominem autem qui legem naturalem perfectè servaret, Deumque invincibiliter ignoraret, habere fidem in voto; si enim illi Evangelium debite annuntiaretur, statim re ipsa crederet.

Sed contra: Licet interdum ad salutem & justificationem sufficiat baptismus in voto, quando scilicet quis fidem habet, cuius beneficio creditur baptismus esse necessarium, & subest ali-quod impedimentum, ratione cuius eum non potest suscipere; in fide tamen non est eadem ratio, cum enim illa sit primum salutis fundamentum, nihil est prorsus in quo votum & desiderium fidei fundari possit; non enim fundabitur in cognitione naturali, cum ipsa nullam cum fide connexionem aut relationem habeat: Igitur perperam asseritur, eum hominem, qui solam cognitionem naturalem haberet fidem supernaturalem in voto & desiderio habiturum.

Dices: non haberet quidem fidem in voto explicite, sed implicito.

Contra: Cum istud votum, saltem ratione obiecti, sit quid supernaturale (obiectum quippe eius est fides ipsa supernaturalis) necessario debet fundari, etiam si implicitè sumatur, in re aliqua, quæ sit ejusdem ordinis cum illo, nempe supernaturalis: At supponit Vega hominem de quo loquitur, omni prorsus cognitione supernaturali carentem: Ergo non potest dici eum fidem supernaturalem in voto etiam implicito habere.

A Adde quod, si fides in voto sufficiat ad salutem, multò magis charitas: facilius enim ipsa potest haberi in voto, quam fides, cum antecederetur à fide & spe, nec non ab inclinata quadam dilectione & propensione erga Deum, in quibus tanquam in semine latet & continetur: Sed absurdum est, & Scripturis apertissimè repugnans aliquè sine vera & absoluta charitate posse salvari: Ergo fides in voto non sufficit ad salutem.

Probatum secundò conclusio ratione D. Thomæ hic art. 3. in qua valde laborat Cajetanus, sic tamen breviter potest proponi. Perfectio & salus rationalis creature consistit in eo quod ipsa tribuitur ex quadam supernaturali participatione divinæ bonitatis: Ergo ut eam consequatur, necessarium est quod ad Deum tendat, accedat, & veniat motu supernaturali, quo se in Deum convertat, & ad talem salutem disponat: Ad talis motus fieri nequit, nisi voluntatis affectus, quo in Deum tendimus, per actum fidei dirigatur, proponentem obiectum ad quod debet voluntas converti; quia cum voluntas sit potentia cæca, necessario ductum intellectus proponentis obiectum præsupponit: Ergo ductus fidei supernaturalis, ad salutem hominis est necessarius, & non sufficit cognitio Dei naturalis.

Confirmatur: Media debent esse fini consentanea, cum finis in ipsis virtualiter aliquo modo contineatur: Sed finis noster est omnino supernaturalis, nempe visio beatifica: Ergo media per quæ debemus eum adipisci, debent similiter esse supernaturalia: At hæc sunt cognitio & amor: Ergo ipsa supernaturalia esse debent.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Paulus ad Rom. 2. ait: *Gen- 34*
tes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt: Sed ad continentiam salutem sufficit observare præcepta naturalia, juxta illud Christi Matth. 19. *Sicis ad vitam ingredi, serva mandata*; quo loco de præceptis Decalogi, quæ naturaliter cognosci possunt, loquitur: Ergo si- ne actu fidei infusæ & supernaturalis homo potest consequi salutem.

Confirmatur: Idem Apostolus ad Hebræos 11. explicans qui actus credendi sit necessarius ad salutem ait: *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*: At hic actus non est supernaturalis, cum utraque veritas sit naturalis, & utriusque cognitio naturali lumine acquiri possit; unde Chrysostomus homil. 4. de providentia ait, veteres Philosophos agnovisse, Deum præmia bonis, malis verò supplicia post mortem præparasse: Ergo actus fidei infusæ & supernaturalis, ad salutem non est necessarius.

Confirmatur ampliùs: In lege naturæ aliqui salvabantur, absq; eo quod tenerentur amplecti legem Judaicam, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 98. art. 5. ad 3. Sed in tali lege, nullum fuit præceptum supernaturale, nec ulla cognitio Dei, nisi naturalis; ideo namque status ille dicebatur legis naturæ, quia homines solâ legis naturalis cognitione ducebantur: Ergo actus fidei, salutem in tali statu, ad salutem non fuit necessarius.

Ad objectionem respondeo, varias esse hujus loci Apostoli expositiones, quarum omnes argumento abundè satisfaciunt, duas tantum hæc brevitatè

vitatis causâ subijciam. Prima est Augustini lib. A
1. de spiritu & littera, cap. 27. dicentis, hac particula, *naturaliter*, non excludi cognitionem supernaturalem & gratiam, quam constat nonnullos inter Gentes fuisse assecutos, ut Melchisedech, Jerro, Job, & alios; sed tantum legem Moisaicam, & Evangelium excludi; ita ut sensus sit, quod Gentes quæ legem scriptam, scilicet à Moyse, aut à Christo traditam, non habent, naturaliter, id est instinctu aliquo naturæ suæ à Deo indito, ea quæ legis sunt faciunt. Neque hæc expositio tanquam repugnans textui rejicienda est: tum quia D. Thomas ibidem lect. 3. & 1. 2. quæst. 109. art. 4. ad 1. eam amplectitur; tum etiam, quia sicut peccatum dicitur contra naturam; sic etiam gratia, & supernaturalis cognitio dici potest naturalis, id est naturæ valde consentanea.

38 Secunda expositio est aliorum, qui verbum hoc, *naturaliter*, in germana sua significatione retinent, aiuntque Gentes naturaliter aliqua præcepta naturalia observasse, ut quæ sunt faciliora, v. g. honorare parentes, dare eleemosynam, non furari, non mœchari; non tamen omnia, imò neque difficiliora, ut, non concupiscere, Diliges Deum, tum plusquam teipsum; ad hæc enim implenda auxilium supernaturale est necessarium, ut in Tractatu de gratia ostendimus.

Diff: Quod autem hæc interpretatio sit legitima, probant ex eo quod Apostolus dicat solum Gentes 1. art. illas naturaliter facere ea quæ sunt legis, non vero eas totam legem, aut omnia præcepta facere & adimplere: quemadmodum infra dicit, quando de Gentibus justificatis & conversis ad Deum loquitur, eas totam legem observare, per fidem nempe & gratiam Dei.

39 Ad primam confirmationem, nego Minorem: quando enim Apostolus ait, credere oportet accedentem ad Deum, quod inquirentibus se remuneratur, ait, non loquitur de remuneratione temporali, sed æterna & supernaturali, ut patet ex sequentibus: *Iuxta fidem defuncti sunt omnes, non acceptis repromissionibus, sed à longè eas aspicientes.* Et paulò post: *Moyſes grandis factus, negavit se esse filium filia Pharaonis, majores divitias estimans thesauro Aegyptiorum imperium Christi; respiciebat enim in remunerationem:* ad cognoscendum vero remunerationem æternam & supernaturalem, fides in fidei & supernaturalis requiritur. Unde ad Chrysostomum dicendum est, ipsum solum velle, veteres Philosophos agnovisse, Deum esse remuneratorem naturalium bonorum, aliquam remunerationem temporali, aut saltem inferiori visioni beatificæ.

40 Ad secundam nego etiam Minorem, nempe quod in lege naturæ nullum fuisset præceptum supernaturale, nec ulla cognitio Dei, nisi naturalis: si enim hoc ita esset (inquit Bannez) sequeretur in lege naturæ, veram fuisse hæresim Pelagianam, cum in eo statu per solam naturam homines salvari potuissent; quod nemo Catholicus unquam dicit. Talis ergo status non ideo lex naturæ dicebatur, quia nullum tunc esset præceptum supernaturale, sed quod nullum tale exterius scriptum & determinatū contineret, ut recte annotavit Soto in 4. dist. 1. quæst. 2. art. 3. ubi subdit, præceptum divinum fidei, spei, & charitatis, inspiratum fuisse Adæ, & deinceps per Patres suæ posteritatis, nempe Seth, Enoch, Noë, &c. ad alios vivâ voce derivatum: quod colligit ex D. Thoma 3. p. quæst. 70. art. 2. ad 2.

Objicies secundò: Justinus cap. 28. Apolog. Socratem salvum esse asserit, imò non dubitatum eum martyrem appellare, eò quod ob eandem causam, ob quam Christiani, passus sit. Plures etiam existimant Platonem æternam obtinisse salutem; propter quod ab Augustino, in libro de civitate, Divinus appellatur. Imò idem Justinus orat. ad Antonium non veretur insignire Philosophos, & quotquot è Gentibus, licet adventum Christi præcesserint, cum ratione vixerunt, Christianos appellare: Ergo ad salutem non requiritur necessariò fides.

Respondeo, si ita sit, quod insigniores illi Philosophi salvi sint, Deum illis ante mortem cognitionem supernaturalem infudisse, cujusque explicitæ quæ credenda sunt crediderunt. Verum eorum salus valde incerta est, imò contrarium probabilius est, cum multis vitiis, atque gravissimis laboraverint: Socrates enim ebriari, & iracundiæ addictus fuit: Plato vero idolatriæ favit, & fœminarum usum promiscuum permisit; quæ de causâ à Hieronymo in Ep. ad Heliodorum *stultus* appellatur, & Bernardus Tractatu de erroribus Abailardi lib. 4. ait, quod ille dum multam sudat, quomodo Platonem faciat Christianum, se probat ethnicum. Unde utique, forte de eorum numero est, contra quos invenitur Apostolus cap. 11. ad Romanos, & quos ait deos fuisse in reprobum sensum. Quod autem à Justino Socrates appelletur martyr, ideo est, quia ab Atheniensibus injustè fuit condemnatus, eò quod unicuique Deum, & non plures in scholis passim profiteretur. Augustinus vero Platonem divinum nuncupat, quod de Deo & virtutibus multò perfectius & subtilius quam ceteri disserterit. Demum Justinus veteres Philosophos, & quotquot è Gentibus cum ratione vixerunt, Christianos appellat, quia Christus est ratio & sapientia Patris, ut explicat Baronius initio Annalium Ecclesiasticorum.

Objicies tertio: Sicut ad Hebræos 11. dicitur: *sine fide impossibile est placere Deo*, sic etiam Joan. 3. scribitur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Sed hoc non obstante, Theologi docent posse aliquem ad ultimum salvari sine baptismo in recepto; quando scilicet ejus copiam aut notitiam caret: Ergo similiter sine actu fidei supernaturali salvari poterit.

Respondeo non esse eandem rationem de baptismo, & actu fidei: nam baptismus supplet potest voto, quod virtualiter continetur in actu fidei: actus vero fidei supernaturalis, cum non contineatur virtualiter in cognitione naturali, ut potest multò inferiori & imperfectiori, si non adsit in re, nullâ viâ suppleri potest, ut supra explicatum est.

Objicies quartò: Homo educatus in sylvis, vel apud barbaras nationes, qui nihil unquam audit, vel audire potuit de rebus fidei, & qui proinde est infidelis negativè, si sequatur ductum rationis in prosecutione boni honesti, & fuga mali, justificabitur & salvabitur, ut docet S. Thomas quæst. 14. de verit. art. 11. ad 1. Ergo in aliquo casu ad neutram salutem actus fidei necessarius est.

Respondeo ex eodem S. Doctore citato, certissimè tenendum esse, quod Deus vel internâ inspiratione, vel ministerio alicujus prædicatoris, talem hominem illuminabit de mysteriis fidei, quæ ad justificationem & salutem necessariò creden-

ARTICULUS I.

Conclusio negativa statuitur.

Dico igitur: Ante Christi adventum, seu in lege naturæ, & in lege scripta, fides explicita Christi, seu Redemptoris & Mediatoris venturi, non fuit necessaria necessitate mediæ ad salutem, sed satis erat tunc credere, Deum per suam providentiam velle homines à peccatis liberare, illique de rebus ad salutem æternam necessariis providere. Ita ex antiquis Theologis expressè docet D. Antoninus 4. p. Theologia tit. 8. cap. 3. §. 9. ubi hæc scribit: *In veteri testamento apud omnes nationes sufficiebat credere illa duo, quæ ponit Apostolus ad Hebr. 11. Accedentem ad Deum oportet credere quia est, & quod inquirentibus se est remunerator. Minores ergo credentes illa duo expressè, credebant implicite omnes articulos fidei, & hoc sufficiebat eis, ut scilicet salventur.*

Idem asserit S. Thomas hic art. 7. ad 3. ubi de Gentibus ait: *Si qui salvati fuerunt, quibus revelatio non fuit facta, non fuerunt salvati absque fide mediatoris: quia etsi non habuerint fidem explicitam, habuerunt tamen fidem implicitam in divina providentia, credentes Deum esse liberatorem hominum, secundum modos sibi placitos. Et artic. 8. ad 1. ait: illa duo explicitè credere de Deo (nempe Deum esse, & habere providentiam supernaturalem de hominum salute) omni tempore, & quoad omnes, necessarium fuit, non tamen est sufficiens omni tempore, & quoad omnes. Quibus verbis insinuat, saltem aliquo tempore, nempe ante adventum Christi, & quoad aliquos, nimirum quoad eos qui fidem explicitam mediatoris tunc habere non poterant, fuisse sufficiens ad salutem, credere Deum esse, & habere providentiam supernaturalem de salute hominum. Item in 3. dist. 25. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 2. ad 3. expressè docet, quod illi quibus non erat facta revelatio de Christo venturo, salvabantur fide implicita Redemptoris, implendo fidem suam in cognitione Dei.*

Ex his deduci potest ratio fundamentalis nostra conclusionis: Illud enim non est necessarium necessitate mediæ ad salutem, sine quo salus obtineri potest: At plures homines ante adventum Christi, seu in lege naturæ, & in lege gratiæ, poterant salutem assequi, absque fide explicita in Christum, etiam sub nomine Redemptoris præcisè, venturum: Ergo talis fides non erat tunc necessaria necessitate mediæ ad salutem. Major patet: Minor probatur. Quamvis in lege naturæ, & in lege scripta, aliqui habuerint fidem explicitam in Christum ut mediatorem, major tamen pars hominum, sub illis legibus viventium, implicite solum adventum Christi ut Redemptoris credidit, ut docet expressè D. Thomas locis citatis, & hic art. 7. ubi loquens de hominibus fidelibus, ante legem scriptam, & sub lege scripta, sacrificia offerentibus, dicit quod licet majores explicitè cognoscerent significatum illorum sacrificiorum, nempe mortem Christi, minores tamen, sive rudiores, qui haud dubie erant in majori numero quam majores, sub velamine illorum sacrificiorum, velatam habebant de Christo venturo cognitionem: & tamen cum illa cognitione velata, sive implicita, certum est quod poterant salvari: alioquin enim, ut optime arguit idem S. Doctor in 3. dist. 25. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 2. in corp. carentes fide implicita in Christum, destituti fuissent

credenda sunt: illudque de facto præstitit tum A Eunucho Regine Candacis, Actuum 8. ad quem missus est Philippus; tum Cornelio, ad quem missus est D. Petrus Actuum 10. sicut & cap. 16. Paulus ad quosdam in Macedonia. Imò Dionysius cap. 9. de celesti Hierarchia refert multos Gentium, Angelorum ministerio, qui eis mysteria fidei revelarunt, salutem fuisse assecutos. Videtur etiam potest Thaulerus in institutionibus, ubi aliquid simile refert de aliquo infideli, qui præ multitudine religionum ignorabat quam amplecti deberet.

Insistat Vega: Quilibet adultus potest, secundum legem ordinariam, sine miraculo justificari, & salvari: Sed hic modus instructionis, quem ponit D. Thomas, non potest fieri sine miraculo. B manifestum videtur: Ergo ad illum non debemus recurrere, sed dicere quod homo, saltem in aliquo casu extraordinario, potest sine fide justificari.

Respondeo concessa Majori, negando Minoris: enim modus instructionis, licet sit rarus & extraordinarius, non tamen est propriè miraculosus, quia illum petit in similibus casibus lex ipsa ordinaria & connaturalis statui gratiæ, quæ sicut debet connaturaliter supponere ex parte voluntaris aliquem actum supernaturalem, qui sit dispositio ad justificationem, ita & ex parte intellectus cognitionem aliquam supernaturalem, quæ actum illum voluntatis dirigat, necessariò prærequirit: ordo etiam gratiæ connaturaliter exigit, ut dentur auxilia, saltem sufficientia, non ponentibus obicem, quando iuxta obligationem alicujus præcepti supernaturalis, aliis Deus obligaret ad impossibile, quod infinitæ ejus bonitati, & clementiæ omnino repugnat.

ARTICULUS IV.

Utrum ante adventum Christi necessaria fuerit ad salutem, necessitate mediæ, fides explicita Incarnationis, seu Redemptoris futuri?

Certum est in lege naturæ, & in lege scripta, fidem saltem implicitam in Christum fuisse simpliciter & absolute necessariam, necessitate mediæ ad salutem: quia fides explicita Dei, ut auctoris supernaturalis, subindeque ut collatoris gratiæ, & remuneratoris supernaturalis, semper & absolute fuit homini necessaria necessitate mediæ ad salutem, ut patet ex dictis articulo præcedenti; in tali autem fide continetur, implicite saltem, post lapsum Adami, fides in Christum, tanquam unum ex mediis ad salutem hominis à Deo preordinatis. Unde solum difficultas est, an etiam fides explicita Incarnationis, seu Redemptoris futuri, fuerit tunc necessaria ad salutem, necessitate mediæ; ita ut nullus omnino in eo statu fuerit justificatus, & salvatus, nisi talem fidem & cognitionem explicitam prius habuerit? Affirmant aliqui, quos suppresso nomine refert Bannez hic art. 8. & quos ex recentioribus Thomistis secutus est Philippus à S. Trinitate, disp. 4. art. 4. Sed opinio negans communis est, non solum apud Thomistas, sed etiam apud extraneos. Unde sic